די
קאפריזנע כלה-מויד
אדער
קבצנזאהן און הונגערמאן
מעלאדראמא אין 4 אקטען אונ אין 5 בילדער
פערפאסט פאן
אברהם גאלדפאדען

ווארשא

КАПРИЗНАЯ ДОЧЬ
или
КАПЦЕНСОНЪ и ГУНГЕРМАНЪ
Мелодрамма въ 4 дѣйствiяхъ и 5 картинахъ
Сочиненiе
Авраама Гольдфадена
Сюжетъ заимствованъ съ нѣмецкаго.
Музыка, декорацiя, костюмы, бутафорскiя вѣщи составлены авторомъ.
ВАРШАВА.
Въ Типо-Литографiи Ваумриттера и Гонсiора Бѣльческая 16
1887.

DI KAPRIZNE KALE MOYD
די קאפריזנע כלה- מויד

Personnages :
Hana- La fille d'Itzhok
Shloyme- L'ami d'Itzhok
Kabtsenzon- Un escroc
Hungerman- son acolyte
Le croquemort

Premier acte

Itzhok se plaint d'être un pauvre veuf seul à élever sa fille. Il veut qu'elle connaisse l'amour avant de se marier.
Arrive Shloyme, un homme de 32 ans, veuf aussi, mais ayant réussi dans les affaires.
Il voudrait bien se marier avec Hanna, la fille d'Itzhok. Celui-ci lui explique que sa fille ne se mariera qu'aux conditions suivantes : L'élu devra parler allemand, la courtiser, s'appeler Frantz et avoir de belles moustaches. Shloyme fait comprendre à son père que les conditions draconiennes proviennent de sa culture littéraire, et qu'il aurait dû mieux l'éduquer.
Arrive Hanna, qui se prend pour l'héroïne de son roman Carolina, elle lit un dialogue romantique entre Frantz et Caroline. Frantz récite un poème d'amour.
Le père demande à sa fille de bien vouloir recevoir un ami de longue date dans l'espoir qu'elle accepte de se marier. Elle s'emporte, et le père ne sait plus que faire de sa fille.

Deuxième acte

Sur le boulevard , Kabtsenzon, un mendiant escroc, est allongé sur un banc et se réveille. Il se plaint de son sort et rencontre Hungerman. Ils sont affamés tous les deux et cherchent un moyen de se sustenter. Ils voient un homme et imaginent un stratagème. Lui va se déguiser en femme et l'aguicher. L'autre arrivera en disant qu'il est son mari, demandera de l'argent pour lui éviter un scandale. Et la scène se produit exactement comme ils disent. Ils échafaudent ensuite un autre plan : Séduire la fille d'Itzhok et se marier avec elle pour lui soutirer son argent.

Troisième acte

Itzhok est excédé et ne veut plus s'apitoyer sur le sort de sa fille. Il pense qu'elle restera vielle fille. Arrive Kabtsenzohn qui se fait passer pour Frantz Frantsnzohn (Frantz fils de Frantz). Par ses mensonges, il fait très forte impression sur Hanna, mais le père détecte le subterfuge et chasse Kabtsenzon. Carolina menace son père de partir si Frantz ne revient pas. Le père part à sa recherche, mais entretemps, elle l'entend chanter une sérénade à la fenêtre. Toujours à sa recherche, Itzhok rencontre Shloyme qui lui reproche de ne pas avoir donné une bonne éducation à sa fille qui ne croit que ce qu'elle lit dans les livres. Le père les retrouve et les bénit à contrecœur.

Frantz annonce à Hanna qu'il existe un deuxième tome au livre. Dans ce second livre,
Carolina demande à son père de posséder, et la maison, et ses biens.

Quatrième acte

Kabtsenzon, le charlatan, a mis Hanna sur la paille tandis qu'il fait ripaille. Shloyme tente de faire comprendre à Hanna que Kabtsenson l'a mis dans une terrible situation, que son père en est mort et qu'il vient la sauver. Mais elle n'est pas convaincue. Elle reçoit une lettre de la part du charlatan lui réclamant de l'argent car ses affaires ne vont pas et elle le plaint. Celui-ci arrive, il lui réclame de l'argent et repart à toute vitesse. Shloyme entre et n'arrive toujours pas à faire reprendre ses esprits à Hanna. Il s'en va et Frantz revient d'une fête. Il se moque d'elle et lui parle vulgairement. Elle se demande ce qui lui est arrivé. Shloyme revient à nouveau et l'implore de partir avec lui. Elle se décide enfin à le suivre. Mais au même moment, Frantz revient avec son ami et deux jeunes filles. Il lui lance sa fausse moustache à la figure et la fait jeter dehors par son acolyte, Hungerman.

Le cimetière
Le croque mort entend un bruit dans le cimetière. C'est Hanna qui demande ou se trouve la tombe de son père. Contre un peu d'argent, il est prêt à lui montrer sa tombe, mais elle n'en a pas. Elle n'a qu'un anneau qu'il accepte. Il lui indique que son père se trouve sur une colline près de la rivière. Désespérée, elle s'agenouille devant la tombe de père puis veut se jeter dans l'eau de la rivière. Mais voici qu'arrive Shloyme avec une lanterne. Il entend avec d'autres Hanna se jeter à l'eau, et tente de la sauver. Il est trop tard, elle s'est noyée
Le chœur de juifs s'exclame : Quoi elle est morte ? Oui, elle est morte ! La scène est éclairée de feux de Bengale vert. Le rideau tombe lentement.

Extrait Premier acte

Shloyme : -Vos makhstu gits Itzhok ?
Itzhok : -Kuk on, shloyme ? fun vanet bistu es oysgevaksn ? Ah dos iz a tayerer gast!
(Zey tsekishn zikh)
Shloyme : Fun vanen ? vel ikh dir shoyn shpeter dertzeyln . Du, zog mir, vos hert zikh bay dir ? Vos makht dayn familie? Vos makht dayn vayb Pesele ? Vos makht Khanele, iz zi nokh azoy sheyn vi zi iz geven ? Zi geher shoyn avade zayn a mame fun kinderlekh?
Itzhok: Freg nit, es iz mir biter. Meyle fun mayn Peselen iz shoyn lang nito tsu redn ,oleho hasholem. Ikh hob beser tsores fun der lebediker, lebn zol zi :
Shloyme :Vos iz ? Vos iz far a nayes ?
Itzhok: Shtel dir for eyn Khanele iz do
Shloyme :Iz vos ?
Itzhok: Vos khapstu? Shrek dikh nit! Mayn khanele zitst nokh a meydl un hot nokh nit khasene gehat! Aderabe guter fraynt ,vos git men zikh far an eytse ?
Shloyme :Ikh vel dir zogn :Efsher hot zi rekht -neytn darfstu zi nit. Efsher gefelt ir nit keyner muztu vartn .Glayb mir, ir basherter vet kumen in shtub arayn..
Itzhok: Di basherte hobn shoyn oyfgehert tsu kumen. Farges nit az zi iz shoyn korev bay di shloshim… vest zi gornit derkenen.
Vi iz shoyn ir sheynkeyt, zi hot mikh shoyn gro un alt gemakht- un khassene hobn alts nit!
Shloyme : Dos zol dir zayn di letste dayge..nu ?
Itzhok : Vos nu ?
Shloyme :Nu ! men darf dir efsher araynleygn a finger in moyl ?

שלמה: וואָס מאַכסטו גיטס יצחק ?
יצחוק: קוק אָן שלמה? פֿון וואַנעט ביסטו עס אויסגעוואַקסן? אַ דאָס איז אַטייַערער גאַסט! *זיי צעקושן זיך*
שלמה: פֿון וואַנען? וועל איך דיר שוין שפּעטער דערציילן .דו, זאָג מיר, וואָס הערט זיךבייַ דיר?. וואָס מאַכטדייַן פֿאַמיליע? וואָס מאַכטדייַןווייַב פּעסעלע ? וואָס מאַכט חנה׳לע ? איז זי נאָך אַזוי שיין ווי זי איז געווען? זי געהער אַוודאי שוין אַ מאַמע פֿון קינדערלעך?
יצחק: פֿרעג ניט ,עס איז מיר ביטער. מילא פֿוןמייַן פּעסעלען איז שוין לאַנג ניטאָ צו רעדן. עליה השלום. איך האָב בעסער צרות פֿון דער לעבעדיקער, לעבן זאָל זי.
שלמה: וואָס איז? וואָס איז פֿאַר אַ נייַעס?
יצחק: שטעל דיר פֿאָר איין חנהלע איזדאָ.
שלמה: איז וואָס?
יצחק: וואַסכאַפּסטו ?שרעק דיך ניט! מייַן חנהלע זיצט נאָך א מיידל און האָט נאָך ניט חתונה געהאַט! אדרבאַ גוטערפֿרייַנט, וואָס גיט מען זיך פֿאַר אַן עצה? איך וועל דיר זאָגן אפֿשר האָט זי רעכט- נייטן דאַרפֿסטו זי ניט- אפֿשר געפֿעלט איר ניט קיינער. מוזטו וואַרטן גלייַב מיר ,איר באַשערטער וועט קומען אין שטובאַרייַן...
יצחק: די באַשערטע האָבן שוין אויפֿגעהערט צו קומען. פֿאַרגעס ניט, אַז זי איז שוין קרובֿבייַ די שלושים.. וועסט זי גאָרניט דערקענען.
ווי איז שוין איר שיינקייט זי האָט מיך שוין גראָע און אַלט געמאַכט און חתונה האָבן אַלץ ניט!
שלמה: דאָס זאָל דירזייַן די לעצטע דאגה..נו?
יצחק: וואָס נו?
שלמה: נו! מען דאַרף דיר אפֿשר אַרייַנלייגן אַ פֿינגער אין מויל? פֿאַרשטייסט ניט וואָס איך מיין?

יצחק: וואָס מיינסטו?
שלמה: פֿעלטאײַך ווי ער מאַכט זיך תּמעוואַטע? איך ווייס... אפֿשר ווילסטו ניט.. האָב איך ניט וואָס צו רעדן!..
יצחק: איך וויל ניט? ס'הייסט איך דאַרף נאָך האָבן אַ בעסער גליק ? אויף מיר קענסטו קלערן אַז איך זאָל ניט ווילן.
שלמה: װאָס דען מיינסט זי וועל ניט ווילן? ע..ע דאָס זאָל דירזײַן די לעצטע דאגה, איך וועל שוין וויסן ווי זי צו נעמענ !
יצחק: דאָס שלאָג דיר אַרויס פֿונקאָ פּ. מאַך זיך ניט פֿאַר אַזאַ בריה. יענע פֿאָדערט אַזעלעכע זאַכן וואָס ...
שלמה: לאָמיך הערן ,נו ,וואַס, וואָס?
יצחק: ערשטנס וויל זי דער חתן זאָל קענען רײדןדײַטש! אָבער גוטדײַטש
שלמה: נו, דאָס איז אַ קלייניקייט-ווײַטער!
יצחק: צווייטנס מוז זי פֿריער מיט אים אַ ליבע שפּילן.
שלמה: הערסטו דאָס איז דאָך אַוודאי גוט!
יצחק: קוק אָן!קוק אָן! ווי האָסטו זיך אויסגעלערנט די מלאכה ?
דריטנס וויל זי אַז איר חתן זאָל גאָר הייסן פֿראַנץ!..
שלמה:האַ ?
יצחק: האָ ? און פֿערטנס מוז ער האָבן שיינע שוואַרצע וואָנצעלעך. און דאָ האָסט גאָר אַזאַ באָרד!
שלמה : וואָס רעדסטו? איך פֿאַרשטיי דיך ניט ?
יצחק : הערסט, דאָס איז די מכּה וואָס איך פֿאַרשטיי דאָס אויך ניט. איך פֿאַרשטיי נאָר אַזוי פֿיל אַז דאָס איז אַ קול פֿון די וויסטע ביכלעך און דורך זיי איז אַזוי אומגליקלעך.

Farshteyst nit vos ikh meyn?
Itzhok : Vos meynstu ?
Shloyme : Felt aykh vi er makht zikh tamevate ? Ikh veys.. efsher vilstu nit ..hob ikh nit vos tsu redn !...
Itzhok :Ikh vil nit ? S'heyst ikh darf nokh hobn a beser glik ? Oyf mir kenstu klern az ikh zol nit viln.
Shloyme : Vos den meynst zi vet nit viln ? Ehh..dos zol dir zayn di letste dayge, ikh vel shoyn visn vi zi tsu nemen !
Itzhok :Dos shlog dir aroys fun kop. Makh zikh nit far aza brie .Yene fodert azelekhe zakhn vos...
Shloyme : Lomikh hern ,nu vos vos?
Itzhok: Ershtns vil zi der khosn zol kenen reydn daytsh ! Ober gut daytsh.
Shloyme : Nu, dos iz a kleynikeyt – vayter!
Itzhok :Tsveytns muz zi frier mit im a libe shpiln.
Shloyme: Herstu dos iz dokh avade gut!
Itzhok: Kuk on ! Kuk on ! Vi hostu zikh oysgelernt di melokhe ?..
Dritns vil zi az ir khosn zol gor heysn Frantz!..
Shloyme : Ha ?
Itzhok: Ho ? Un fertns ,muz er hobn sheyne shvartse vontselekh .Un do host gor aza bord !...
Shloyme: Vos redstu? Ikh farshtey dikh nit?
Itzhok: Herst, dos iz di make vos ikh farshtey dos oykh nit. Ikh farshtey nor azoy fil , az dos iz a kol fun di viste bikhlekh un durkh zey iz azoy umgliklekh.

EXTRAIT DEUXIEME ACTE

Shtelt for a bulvar fartog . Kabtsenzon ligt oyf a bank un treft zikh mit Hungerman

Zey kukn zikh arum in der tif fun bulvar, bamerkn zey an altn man geyt fartrakht un leyent a tsaytung.
Hungerman : Tfi, ot geyt men, zestu ot der alter ? Megst dir zogn vos du vilst far a noyt dem ring ! Zestu blitshn bay im oyfn finger ! Un dos keytele? Un nokh dem keytl darf men farshteyn shlept zikh gevis nokh a zeygerl. S'vet zayn rekht!
Kabtsenzon: Yo vos tut men, ikh bin ober azoy hungerik, ikh volt im ayngeshlungen mitn kapeliush.
Hungerman: Gey pruv zikh betn bay im a nedove!
Kabtsenzon: Dos vestu nit poyln bay mir. Ikh hob shvakhe hent! Gey du tsu !
Hungerman: Ikh ken dos oykh nit, nor az mir veln geyn mit derekh erets, veln mir gor nit hobn .Men darf do zen klern a mitl tsu im !
Kabtsenzon :Zestu, tsu im hob shoyn ikh a gute etse .Ikh ken zey gut ,ot di alte rakenfresers .Vi du kukst im on dem altn .Pruv betn bay im a nedove vet er dir gevis opzogn. Dem altn darf men zen mit epes a tsup tun baym altn harts tsu varemen es .A do, vet zikh a bisl a rir ton zayn keshene. Du farshteyst vos ikh meyn ? Loz er nor derzen a kleydl , a do ,vet er opgebn di neshome afile.
Hungerman : Yo, vi azoy nemt men dos meydl ?
Kabtsenzon :Baheyme ! A meydl vel ikh im gebn ? A make ! A kleydl hob ikh dir gezogt .A ! dos iz di kunts .Far a kleydl vet er gebn geld ,meg zayn unter dem afile a shtekn.
Hungerman: Ikh farshtey nit vos du meynst.
Kabtsenzon: Ikh vel geyn khapen bay mayn bakanter a kleydl mit a hitele ,mit a zontik , un ikh vel mikh onton far a froy , un ikh vel onheybn makhn khatsifele un khendlekh .Er vet mir firn tsu zayn baytele , un du vest aroysshpringen un onheybn shrayen az ikh bin dayn froy, vet dos far im nit pasn der gevalt, vet er muzn gebn geld.
Hungerman : Na iz dos a sharlatan ! Vos den zol men ton. Noyt brekht ayzn, di noyt brengt tsu alemen ,
(Er geyt tsu tsum altn ,neygt zikh). Mayn liber her, zayt azoy gut un shenkt mir epes a nedove (*der alter git a makh mit der hant*).Ir zent dokh dakht mir, a yid,vi hot ir nit a yiddish harts on zikh ?. Hot rakhmones oyf mir .Shoyn dem dritn tog az ikh hob nit gegesn .Ir zet vi er makht zikh toyb .*Er farshtopt di oyern mit vate* .Mayn liber herr ! Hot rakhmones ! Ikh hob a vayb mit kinder! Zey shtarbn far hunger, shenkt mir epes oyf broyt !

Alter:(*beyz*) Fort !

Hungerman : Ot hot ir ! Vos den? Ikh ken zey gut di alte sharlatanes .Ot loz er nor derzen a kleydl, vet ir zen vi er vet zikh bald umkukn.

Kabtsenzon : *(kumt arayn farkleydt als froy mit a zontik in der hant, un mit der anderer fokhet er zikh mit a fekher):* Dos veter iz sheyn. Di luft iz frish in gortn, ober zeyer veynik mentshen shpatsirn hir im gortn.

Der Alter:(*kukt zikh um ,l eygt avek di tsaytung, kukt zikh gut tsu*) Ay! Ay!
A sheyne vuks, a sheyne talie, s'iz take nor eh eh eh madam !
Kabtsenzon: Vos ? Gloybn zi dos ikh zoy alt bin dos zi nenn mikh madam ?
Ikh bin nokh a freylin!
Der Alter : Oy ! a piskele , a shprakhe es tsegeyt zikh in itlekhe ever!
Entshuldikt zi fraylin, zind zi nokh unferheyratet?
Kabtsenzon : Ikh hob inen shoyn eynmol gezogt,ober vos vintshn zi fun mir?
Der Alter : Vey, vi halt ikh es oys ,hert a shprakhe, zi tsu varemen mir mayne glider. Hert a shtime, zet a piskeniu oykh .Ikh habe keyne froyn ikh bin nokh unferheyratet-
Kabtsenzon :Yo, vos geyt es mikh on ? Vos vintshn zi fun mir ?
Der Alter : Vos ikh vinsh ? (*Er rukt zikh tsu tsu ir*).
Kabtsenzon : Bite nor eyn biskhn vayter !-
Der Alter : A biskhn vayter ! Vos far a zise daytshe shprakhe?
Kabtsenzon :(apart) aza yor oyf dir. (tsum altn) e.. vos makhn
zi ober es iz tsu fil ?
Alter: Tsu fil khe khe khe . Na hern zi mayn tayere freylin ! Zi zoln visn dos ikh bin raykh ,zeyer raykh-
Kabtsenzon : Nu ,vos geyt es den mikh on?
Alter : Vos ? Vos zi vintshn hobn zi bay mir fur eynen kus !
Kabtsenzon: Ha shemen zi zikh nit, ir Alter !
Alter: Vos shprekhn zi fon alter, ober geld hobe ikh !
Kabtsenzon: Dos iz dokh ir geld hob ikh den davon ?
Alter : Oh zi kenen oykh hobn. Zi kenen dos gantse bakumen nur fir eynen kus.
Kabtsenzon : Hobn zi den dort fil gelt ? Tsaygn zi mir!
Alter : *Vayzt im dos beytele .Kabtsenzonen khapt es oys un git a signal* .Ha ! ha !
Hungerman : (*Shpringt aroys fun unter dem boym*) : Vos iz dos ? Vos hot ir tsu mayn froy ? Eh ! mentshn kumt aher !
Alter : Nat aykh , nat aykh alsding, abi lozt mikh tsuru (*Zey raysn bay im op dos keytl mitn zeyger un dem rok dem paltn shlogn im un varfn aroys*).
Hungerman: (*Lakhndik*) S'iz gor keyn plan ,keyn shlekhter.
Kabtsenzon : Vart oys! Ikh hob nokh a beseren .Do in shtot iz do a karger raykher man, reb Itzhok.Er hot eyn alte moyd fun a yor 29. Zi vil oyf keyn fal nit khasene hobn , nor biz zi vet dertapn a yung yungele : er zol redn daytsh, hobn shvartse vontselekh un heysn Frantz. Zi halt shtendik a bikhl in der hant… a roman.

זײ קוקן זיך אַרום אין דער טיף פֿון בולוואַר. באַמערקן זײ אַן אַלטן מאַן גײט פֿאַרטראַכט און לײענט אַצײַטונג .

הונגערמאַן: טפֿי, אָט גײט מען זעסטו אָט דער אַלטער ? מעגסט דיר זאָגן וואָס דו ווילסט פֿאַר אַ נויט דעם רינג! זעסטו בליטשןבײַ אים אויפֿן פֿינגער און דאָס קײטעלע ?און נאָך דעם קײטל דאַרף מען פֿאַרשטײן שלעפּט זיך געוויס נאָך אַ זײגערל. ס'וועטזײַן רעכט!

קבצנזאן:יאָ, וואָס טוט מען ,איך בין אַבער אַזוי הונגעריק ,איך וואָלט אים אײַנגעשלונגען מיטןקאַפּעליוש.

הונגערמאַן: גײ פּרוּװ זיך בעטןבײַ אים אַ נדבֿה!

קבצנזאן: דאָס וועסטו ניט פּועלןבײַ מיר. איך האָב שוואַכע הענט ! גײ דו צו.

הונגערמאן: איך קען דאָס אויך ניט נאָר אַז מיר וועלן גײן מיט דרך ארץ, וועלן מיר נאָר ניט האָבן. מען דאַרף דו זען אַ מיטל צו אים!

קבצנזאן:זעסטו צו אים האָב איך אַ גוטע עצה. איך קען זײ גוט ,אָט די אַלטע ראַקענפֿרעסערס .ווי דו קוקסט אים אָן דעם אַלטן. פּרוּוו בעטןבײַ אים אַ נדבֿה, וועט ער דיר געוויסאָ פּזאָגן. דעם אַלטן דאַרף מען זען מיט עפּעס אַ צופּ טאָןבײַם אַלטן האַרץ צו וואַרעמען עס. אַ דאָ וועט זיך אַ ביסל אַ ריר טאָןזײַן קעשענע. דו פֿאַרשטײסט וואָס איך מײן? לאָז ער נאָר דערזען אַ קלײדל, אַ דאָ וועט עראָ פּגעבן די נשמה אַפֿילו.

הונגערמאַן:יאָ ווי אַזוי נעמט מען דאָס מײדל?

קבצנזאָן :בהמה !אַ מײדל וועל איך אים געבן? אַ מכּה! אַ קלײדל האָב איך דיר געזאָגט. אַ, דאָס איז די קונץ. פֿאַר אַ קלײדל וועט ער געבן געלד, מעג זײַן אונטער דעם אַפֿילו אַ שטעקן .

הונגערמאַן: איך פֿאַרשטײ ניט וואָס דו מײנסט.

קבצנזאָן: איך וועל גײןכאַ פּןבײַ מײַן באַקאַנטער אַ קלײדל מיט אַ היטעלע ,און איך וועל מיך אָנטאָן פֿאַר אַ פֿרוי ,און איך וועל אָנהײבן מאַכן חצופֿהלע און חנדלעך. ער וועט מיר פֿירן צוזײַןבײַטעלע, און דו וועסט אַרויסשפּרינגען און אָנהײבןשרײַען אַז איך בינדײַן פֿרוי. וועט דאָס פֿאַר אים ניט פּאַסן דער געוואַלט ,וועט ער מוזן געבן געלד.

הונגערמאַן :נאַ, איז דאָס אַ שאַרלאַטאַן ! וואָס דען זאָל מען טאָן. נויט ברעכטאײַזן, די נויט ברענגט צו אַלעמען. *ער גײט צו צום אַלטן נײגט זיך.*

מײַן ליבער הער,זײַט אַזוי גוט ,און שענקט מיר עפּעס אַ נדבֿה (דער אַלטער גיט אַ מאַך מיט דער האַנט) .איר זענט דאָך, דאַכט מיר אַ ייִד ,ווי האָט איר ניט אַ ייִדיש האַרץ אָן זיך. האָט רחמנות אויף מיר .שוין דעם דריטן טאָג אַז איך האָב ניט געגעסן .איר זעט ווי ער מאַכט זיך טויב .ערפֿאַרשטאָ פּט די אויערן מיט וואַטע.מײַן ליבער הערר!

האָט רחמנות ! איך האָב אַווײַב מיט קינדער, זײ שטאַרבן פֿאַר הונגער, שענקט מיר עפּעס אויף ברויט.

אַלטער:(בײז) פֿאָרט

הונגערמאַן : אָט האָט איר ! וואָס דען? איך קען זײ גוט, די אַלטע שאַרלאַטאַנעס .אָט לאָזט ער נאָר דערזען אַ קלײדל. וועט איר זען ווי ער וועט זיך באַלד אומקוקן.

קבצנזאָן : (קומטאַרײַן פֿאַרקלײדט אַלס פֿרוי, מיט אַ זאָנטיק אין דער האַנט ,און מיט דער אַנדערער פֿאָכעט ער זיך מיט אַ פֿעכער) : דאָס וועטער איז שײן. די לופֿט איז פֿריש אין גאָרטן, אָבער זײער װײניק מענטשן שפּאַצירן היר אים גאָרטן.

דער אַלטער:(קוקט זיך אום לײגט אַוועק דיצײַטונג קוקט זיך גוט צו)אײַ !אײַ ! אַ שײנע וווקס, אַ שײנע טאַליִע. ס'איז טאַקע נאָר. עה! עה! עה! מאַדאַם!

קבצנזאָן: וואָס ?

גלויבן זי דאָס איך זוי אַלט בין דאָס זי נעמנן מיך מאַדאַם איך בין נאָך אַ פֿרײלין!

דער אַלטער : אוי ! אַ פּיסקעלע , אַ שפּראַכע עס צעגײט זיך אין איטלעכע אבֿר! אַנטשולדיקט זיפֿרײַ לין זינד זי נאָך אונפֿערהײראַטעט?

קבצנזאָן : איך האָב אינען שוין אײנמאָל געזאָגט,אָבער וואָס ווינטשן זי פֿון מיר ?

דער אַלטער : ווײ, ווי האַלט איך עס אויס ,הערט אַ שפּראַכע, זי צו וואַרעמען מירמײַנע גלידער. הערט אַ שטימע, זעט אַ פּיסקאָניִאַ אויך איך האַבע קיינע פֿרוי .איך בין נאָך אונפֿערהײראַטעט.

קבצנזאָן :יאָ וואָס גײט עס מיך אָן ? וואָס ווינטשן זי פֿון מיר ?

דער אַלטער : וואָס איך ווינש ? (ער רוקט זיך צו צו איר)

קבצנזאָן : ביטע נאָר איין ביסכןווײַטער !

דער אַלטער: אַ ביסכןווײַטער ! וואָס פֿאַר אַ זיסעדײַטשע שפּראַכע?

קבצנזאָן :(אַ פּאַרט) אַזאַ יאָר אויף דיר. (צום אַלטן) ע.. וואָס מאַכן זי אָבער עס איז צו פֿיל?

אַלטער: צו פֿיל כע כע כע . נו הערן זימײַןטײַערע פֿריילין ! זי זאָלן וויסן דאָס איך בינרײַך זײערײַך!

קבצנזאָן : נאָ ,וואָס גײט עס דען מיך אָן ?

אַלטער :וואָס ? וואָס זי ווינטשן האָבן זיבײַ מיר פֿיר איינען קוס

קבצנזאָן: האַ שעמען זי זיך ניט, איר, אַלטער

אַלטער :וואָס שפּרעכן זי פֿאָן אַלטער, אָבער געלד האָבע איך

קבצנזאָן: דאָס איז דאָך איר געלד. וואָס האָב איך דען דאַפֿאָן?

אַלטער : אָה זי קענען אויך האָבן. זי קענען דאָס גאַנצע באַקומען נור פֿיר איינען קוס

קבצנזאָן : האָבן זי דען דאָרט פֿיל געלט ?צײַגן זי מיר

אַלטער :*ווײַזט אים דאָס בײַטעלע* .קבצנזאָנען כאַפּט עס אויס און גיט אַ סיגנאַל האַ !האַ

הונגערמאַן : (שפּרינגט אַרויס פֿון אונטער דעם בוים !

וואָס איז דאָס ?וואָס האָט איר צומײַן פֿרוי ? הע מענטשן קומט אַהער !

אַלטער: נאַטאײַך , נאַטאײַך אַלסדינג אַבי לאָזט מיך צורו .

זײרײַסנבײַ אים אָפּ דאָס קײטל מיטן זײגער און דעם ראָק דעם פּאַלטן שלאָגן אים און וואַרפֿן אַרויס.

הונגערמאַן: (לאַכנדיק) ס'איז גאָר קיין פּלאַן קיין שלעכטער .

קבצנזאָן : וואַרט אויס! איך האָב נאָך אַ בעסערן .דאָ אין שטאָט איז דאָ אַ קאַרגערײַכער מאַן ,רב יצחק. ער האָט א אַלטע מויד פֿון אַ יאָר 29. זי וויל אויף קיין פֿאַל ניט חתונה האָבן, נאָר ביז זי וועטדערטאַפּן אַ יונג יונגעלע; ער זאָל רעדןדײַטש, האָבן שוואַרצע וואָנצעלעך און הייסן פֿראַנץ. זי האַלט שטענדיק אַ ביכל אין דער האַנט. אַ ראָמאַן

EXTRAIT TROISIEME ACTE-אויצוג דריטער אקט

יצחוק: ווײן, ווײן טאָכטער ! יעצט וועט מען דיך שוין נישט הערן .

חנה : אַך לאָז מיך צו רו, איך קען יעצט מיט דיר ניט שפּרעכן. איך בין עפּעס שמאַכטעטעריש.

יצחק: שמאַכטעטעריש? ווײ ווײ איז צו מיר

באַדינער: אַ יונגער מאַן פֿרעגט זיך צואײַך זאָל איך איםאַרײַנלאָזן?

חנה: ווי הייסט ער ?

באַדינער: ער זאָגט מיר, ער הייסט פֿראַנץ פֿראַנצנזאָן.

חנה: געדאָלפּלט?.. בעט איםאַרײַן [דינער עפֿנט די טיר].

Itzhok : Veyn, veyn tokhter! Yetst vet men dikh shoyn nisht hern.

Hane :Akh loz mikh tsu ru, ikh ken yetst mit dir nit shprekhn.Ikh bin epes shmakhteterish...

Itzhok: Shmakhteterish ? vey vey iz tsu mir.

Badiner : A yunger man fregt zikh tsu aykh. zol ikh im araynlozn ?

Hane : Vi heyst er ?

Badiner : Er zogt mir,er heyst Frantz Frantsenzon.

Hane :Gedolplt?.. bet im arayn ! (diner

efnt di tir).
Kabtsenzon kumt arayn sharlatanish
Mayn kompliment vertes frauleyn.
Hane : Voyl bakumen .Bite platsn zi.
(Apart) Vi sheyn er redt daytsh.
Kabtsenzon :(Apart) velkhe sheynheyt!
Hane :(Apart) un heyst Frantz
Kabtsenzon : (Apart) reytsnd un yung!
Hane : (Apart) un mit shvartse vontslekh !
Kabtsenzon ! (tsu ir) Entshuldikt zi, vos far a bukh iz dizes zi erlaubn ?
Hane : Yo ,neyn, ikh bite zi habn besheymperlekh gelesen dem roman: "Dos gliklekhe ehepar."
Frantz: A !Dos! Yo akh! Er ziftst.
Hane: Zi ziftsn herr Frantz? Frantz heysn zi gloyb ikh.
Frantz: Tsum beliebn .Un zi ven ikh frage darf.
Hane : (leygt oys dos vort) Ka-ro-li-na
Frantz: Karolina ? Mayn got !
Hane : (Apart) Ha ! Dos iz ot aponim dos glik vos ikh hob azoy lang aroysgekukt oyf im .Anu lomir nor araynkukn in bukh.
Zi leyent .Frantz tut a fal oyf di knie
Frantz : Ot do mayn engl ! Mit velkhn tsoyber host mikh umstrikt.Dayne oygn sheynen mir vi der morgn so hel dayne naze ! O dayne naze ! iz di naze alle nezer -Dayn getlekhes bild ze ikh im troyme.Nur eyn vort ikh libe dikh zonst shterbe ikh !
Hane :(Apart) gut ,gut.Yetst lomir zen vos hob ikh tsu ton . *(zi zingt)* Ikh veys nit vos mir felt *.(Er zingt mit ir tsum shlus fun dem lid)* tsu kishn zey zikh.
In dem moment kumt on Itzhok
Itzhok :Vos iz dos ? (Er geyt tsu tsu Kabtsenzon un kukt im on).Mit vontselekh ? Yo, emes mit vontselekh (Er bakukt im fun kop biz fus).Ot dos iz der palastrant ? kuk on, kuk on. Oysgeputst un hot avade nit a kopeke bay der neshome.

קבצנזאָן קומט אַריַין שאַרלאַטאַניש
מיַין קאָמפּלימענט, ווערטעס פֿראַוליין.
חנה: ווויל באַקומען. ביטע פּלאַצן זי.
[אַ פּאַרט] ווי שיין ער רעדט דייַטש. קבצנזאָן: [אַ פּאַרט] ווועלכע שיינהייט !
חנה: [אַ פּאַרט] און הייסט פֿראַנץ
קבצנזאָן: [אַ פּאַרט] רייצנד און יונג!
חנה: [אַ פּאַרט] און מיט שוואַרצע וואָנצעלעך
קבצנזאָן :צו איר אַנטשולדיקט זי, וואָס פֿאַר אַ בוך איז דיזעס, זי ערלאַובן ?
חנה:יאָ , ניין, איך ביטע זי האַבן בעשיימפּערלעך געלעזן דעם ראָמאַן: דאָס גליקלעכע עהעפּאַר.
פֿראַנץ:אַ ! דאָס! יאָ , אַך! *ער זיפֿצט*
חנה: זי זיפֿצן הערר פֿראַנץ? פֿראַנץ הייסן זי, גלויב איך.
פֿראַנץ: צום בעליִבן. און זי ווען איך פֿראַגע דאַרף .
חנה:[לייגט אויס דאָס וואָרט]קאַ -ראָ - לי- נאַ פֿראַנץ:קאַראָלינאַ ?מיַין גאָט!
חנה: [אַ פּאַרט] האַ !דאָס איז אָט אַ פּנים דאָס גליק וואָס איך האָב אַזוי לאַנג אַרויסגעקוקט אויף אים.אַ נו, לאָמיר נאָראַרייַנקוקן אין בוך.
זי לעיינט לאַנגע. פֿראַנץ טוט אַ פֿאַל אויף די קניִ.
פֿראַנץ : אָט דאָמיַין ענגל! מיט וועלכן צויבער האָסט מיך אומשטריקט.דייַנע אויגן שיַינען מיר ווי דער מאָרגן.זאָ העלדייַנע נאַזע! אָדייַנע נאַזע! איז די נאַזע אַלע נעזער! דייַן געטלעכעס בילד זע איך אים טרוימע. נור איין וואָרט: איך ליבע דיך זאָנסט שטערבע איך.
חנה [אַ פּאַרט] גוט, גוט, יעצט לאָמיר זען וואָס האָב איך צו טאָן *זי זינגט*. איך ווייס ניט וואָס מיר פֿעלט. *ער זינגט מיט איר צום שלוס* פֿון דעם ליד , צו קישן זיי זיך.
אין דעם מאָמענט קומט אָן יצחק
יצחק: וואָס איז דאָס? [ער גייט צו צו קבצנזאָן און קוקט אים אָן] מיט וואָנצעלעך? יאָ , אמת, מיט וואָנצעלעך.[ער באַקוקט אים פֿון קאָפּ ביז פֿוס] אָט דאָס איז דער פּאַלאַסטראַנט? קוק אָן, קוק אָן. אויסגעפּוצט און האָט אַוודאַי ניט אַקאָפּעקעביַי דער נשמה.
פֿראַנץ: פֿון וואַנעט האָט ער געטראָפֿן?

Frantz :Fun vanet hot er getrofn ?
Itzhok :Ober vi kumt er aher ?Durkh vanen iz er do arayn in shtub ?
Frantz : Ober dokh vanen kumt do aroys ?
Itzhok : Ot dos iz a sharlatan ! Men kisht zikh shoyn gor ? Her nokh di fayner yung !Vos tustu do ?Vos far a ruakh hot dikh gebrakht aher?
Frantz : Vos far a ruakh hot im ongetrogn aher?
Itzhok :Host keyn ander ort nisht gehat oystsubrengen dayn sharlatanism, nor do bay mir? umgliklekh tsu makhn mayn tokhter? Aroys ! *Er traybt im aroys.*
Hane : *in bikhl kukndik* ober nit eyn vort vi do shtayt ?

יצחק :אָבער ווי קומט ער אַהער? דורך וואַנען איז ער דאָאַרײַן אין שטוב?
פֿראַנץ: אָבער דאָך וואַנען קומט דאָ אַרויס?
יצחק: אָט דאָס איז אַ שאַרלאַטאַן ! מען קישט זיך שוין גאָר? הער נאָך די פֿײַנער יונג! וואָס טוסטודאָ ? וואָס פֿאַר אַ רוח האָט דיך געבראַכט אַהער?
פֿראַנץ: וואָס פֿאַר אַ רוח האָט אים אָנגעטראָגן אַהער?
יצחק: האָסט קיין אַנדער אָרט נישט געהאַט אויסצוברענגענדײַן שאַרלאַטאַניסם, נאָר דאָ בײַ מיר? אומגליקלעך צו מאַכן מײַן טאָכטער? אַרויס !ערטרײַבט אים אַרויס.
חנה :*אין ביכל קוקנדיק* אָבער ניט איין וואָרט ווי דאָשטייַט?